

The Minor's Evaluation Report as a Mechanism of Legal Protection

Ștefan-Tiberiu CIUREA¹

Abstract: *In contemporary legal systems, the legal regime applicable to juvenile offenders represents a central point of interest within criminal law policies, particularly due to the complexity arising from the psychosocial characteristics of minors. The present study analyzes the normative architecture of the juvenile delinquency regime in Romanian criminal legislation, highlighting the importance of the evaluation report prepared by probation services. This document proves to be an essential tool for individualizing educational measures and applying proportional sanctions, fully aligned with the personal characteristics of the minor. Furthermore, the paper discusses relevant legislative amendments that have contributed to refining the sanctioning system for minors, emphasizing the role of evaluation in ensuring procedural fairness and supporting the social reintegration of minors in conflict with criminal law. The study also examines the legal implications arising from the absence of such an evaluation report during criminal proceedings, as well as the criteria for its validation in relation to judicial procedural requirements. Finally, attention is drawn to the necessity of clarifying the limits of applying the exception concerning the best interests of the child, as well as establishing a standardized framework for drafting and evaluating reports, aimed at strengthening the legal protection afforded to minors.*

Keywords: *evaluation report, the rights of the minor, juvenile justice, legislative standardization, probation service*

În toate sistemele de drept moderne, tratamentul juridic aplicabil minorilor care comit infracțiuni constituie o preocupare constantă și esențială a politicilor penale, întrucât vârsta fragedă presupune trăsături psihologice și sociale care impun un tratament diferențiat. Delincvența juvenilă este, în general, rezultatul unei multitudini de factori de natură socio-economică, educațională și familială, dar și al

¹ PhD in Progress, "Dunărea de Jos" University of Galați, Doctoral School of Social and Human Sciences, Romania, Address: Domnească Street no. 111, Galați, Romania, Corresponding author: tiberiu.ciurea90@gmail.com.

Copyright: © 2025 by the authors.
Open access publication under the terms and conditions of the
Creative Commons Attribution (CC BY) license
(<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

vulnerabilității emoționale și influențabilității crescute, specifice acestui segment de populație (Dublea, et al. 2005, p.68).

Adaptarea legislației interne la cerințele dreptului european a antrenat o transformare substanțială a sistemului juridic național, aducând în prim-plan perspectiva criminologică asupra comportamentului infracțional juvenil. Reformele legislative nu s-au limitat la creșterea eficienței procesului educativ al minorilor, ci au vizat, totodată, consolidarea conformării față de normele legale. Printre modificările notabile ale ultimelor decenii se remarcă adoptarea unei paradigme în care minorul este privit concomitent ca persoană în formare și ca subiect de drept cu nevoi și drepturi specifice. Prin promovarea unor strategii juridice orientate spre identificarea cauzelor infracționale și implementarea de măsuri reparatorii și reintegrative, s-a conturat o schimbare profundă de optică în raport cu finalitatea măsurilor educative. În acest cadru, referatul de evaluare a minorului dobândește o valoare instrumentală de prim ordin, contribuind la individualizarea justă a tratamentului sancționator și apropiind jurisprudența națională de valorile echității consacrate în sistemele de common law. Demersul de analiză etiologică a comportamentului infracțional al minorului nu doar că furnizează o înțelegere aprofundată a cauzelor care determină astfel de conduite, ci permite și proiectarea unor măsuri educative adaptate, menite să faciliteze reabilitarea și reinsertia în societate a acestuia.

Se evidențiază, în mod firesc, necesitatea unei prezentări detaliate a întregului parcurs procedural privind implicarea minorului în procesul penal, printr-o corelare riguroasă între fundamentele teoretice și dimensiunea lor practică. Acest parcurs procedural este centrat asupra procesului decizional al consilierului de probațiune, responsabil de redactarea referatului de evaluare, document care integrează o analiză complexă a cauzelor și efectelor comportamentului antisocial investigat. În paralel, sunt aduse în discuție cele mai eficiente strategii de sancționare și reintegrare a minorului, în concordanță cu particularitățile sale individuale. Funcția practică a referatului de evaluare capătă astfel o importanță deosebită, întrucât rezultatele sale pot fundamenta inițiative de îmbunătățire a reglementărilor legale, în special în ceea ce privește întărirea mecanismelor de protecție pentru categoriile vulnerabile, în mod particular, pentru minorii implicați în fapte penale. Lipsa unei maturități cognitive și emoționale suficiente la acești tineri subiecți ai procedurii penale a impus necesitatea unui sistem de sancțiuni care să armonizeze elementele coercitive cu cele educative și reparatorii, având drept finalitate nu doar tragerea la răspundere, ci mai ales prevenirea recidivei și sprijinirea reintegrării sociale (Dongoroz, et al., 1976, p. 375).

În acest cadru conceptual, prevederile art. 504 alin. (1) din Codul de procedură penală consfințesc, cu valoare de principiu general, că desfășurarea procedurii

penale în cauzele care implică persoane minore are loc potrivit regulilor procedurii comune, acestea fiind completate sau, atunci când se impune, derogate de normele specifice procedurii speciale. Fundamentul normativ aplicabil în astfel de situații este reprezentat de Titlul IV – "Proceduri speciale", Capitolul III – "Procedura în cauzele cu infractori minori", care cuprinde articolele 504 - 520 din Codul de procedură penală, delimitând un regim procedural distinct și adaptat nevoilor acestei categorii de participanți la procesul penal.

Instituirea unui regim procedural distinct pentru cauzele penale în care sunt implicați minori presupune, în mod necesar, existența unui cadru normativ clar și adecvat privind regimul juridic al răspunderii penale aplicabile acestora. În acest sens, partea generală a Codului penal consacră, prin Titlul V intitulat "Minoritatea", un ansamblu de norme speciale care reglementează atât tipologia măsurilor educative și a sancțiunilor ce pot fi dispuse față de minori, cât și prevederi care derogă de la principiile generale ale dreptului penal, cum ar fi cele referitoare la concursul de infracțiuni sau termenele de prescripție a răspunderii penale. Aceste norme reflectă caracterul particular al răspunderii penale a minorilor și necesitatea tratării diferențiate a acestora în raport cu persoanele majore (Udroiu, 2021, p.899).

Regimul sancționator destinat minorilor în dreptul penal român se caracterizează printr-un grad ridicat de relativitate, întrucât nu se aplică în mod automat tuturor persoanelor minore care comit fapte prevăzute de legea penală. Astfel, dobândirea calității de subiect activ în cadrul raportului juridic penal este condiționată de îndeplinirea unor criterii legale, iar nu orice minor poate fi tras la răspundere penală. În acest context, răspunderea penală trebuie să fie proporțională cu nivelul de culpabilitate demonstrat, fiind imperativ să se respecte drepturile și libertățile fundamentale, precum și capacitatea de discernământ și nivelul de dezvoltare intelectuală ale persoanei evaluate. Politica penală românească pune un accent semnificativ pe aspectele de reabilitare și reinserție socială, orientând măsurile aplicate către scopuri formative și educative, nu pur represive. În această logică, cauzele care implică minori sunt soluționate de instanțe și completuri specializare în funcție de natura cauzelor (Legea privind organizarea judiciară, 2022).

Pentru a asigura o aplicare coerentă și echitabilă a normelor procedurale în cauzele penale care privesc persoane minore, este esențial ca legislația națională să fie armonizată cu dispozițiile relevante ale dreptului Uniunii Europene. Astfel, modificările legislative recente aduse Codului de procedură penală român reflectă transpunerea dispozițiilor Directivei (UE) 2016/800 privind garantarea drepturilor procedurale ale copiilor care sunt suspectați sau acuzați în cadrul procesului penal. În consecință, în etapa urmăririi penale, persoanele cu vârste cuprinse între 18 și 21 de ani pot beneficia de regimul juridic special instituit pentru minorii în conflict cu legea penală, în ipoteza în care nu atinseseră încă vârsta majoratului la momentul

dobândirii calității procesuale de suspect, iar organul de urmărire penală consideră necesară aplicarea acestui regim în funcție de circumstanțele specifice ale cauzei (Lorincz, Ciurea, 2024, p.58). În acest demers de aliniere, sunt avute în vedere instrumente europene de referință, precum: Convenția Europeană a Drepturilor Omului¹, Carta Drepturilor Fundamentale ale Uniunii Europene², Directiva (UE) 2016/800 privind garanțiile procedurale pentru copiii suspectați sau acuzați în cadrul procedurilor penale³, Directiva 2010/64/UE privind dreptul la interpretare și traducere în procedurile penale⁴, precum și Directiva 2012/13/UE referitoare la dreptul la informare în cadrul acestor proceduri⁵.

Un element indispensabil în structura mecanismului sancționator destinat minorilor îl constituie referatul de evaluare elaborat de serviciile de probațiune. Acest document are rolul de a contura un cadru factual și evaluativ adecvat pentru stabilirea măsurilor legale ce urmează a fi aplicate, ținând cont de trăsăturile specifice de vârstă, de contextul personal și de nevoile de reintegrare socială ale persoanei minore (Neagu, Damaschin, 2021, p.581). Introducerea acestui instrument în arhitectura procesului penal românesc a fost realizată prin Legea nr. 356/2006⁶ (Legea pentru modificarea și completarea Codului de procedură penală, 2006), care a adus modificări importante Codului de procedură penală anterior și altor acte normative. Referatul de evaluare a preluat și a rafinat atribuțiile pe care anterior le avea ancheta socială, devenind un mecanism complex de analiză și contextualizare a situației minorului implicat în proceduri judiciare.

Potrivit prevederilor art. 506 alin. (1) din Codul de procedură penală, în cauzele penale în care inculpatul este o persoană minoră, organele de urmărire penală pot solicita, atunci când apreciază că este necesar, întocmirea unui referat de evaluare de către serviciul de probațiune competent teritorial, în funcție de domiciliul persoanei evaluate. De asemenea, conform art. 506 alin. (1¹) din Codul de procedură penală, solicitarea referatului devine obligatorie în momentul trimiterii în judecată a minorului, această reglementare fiind în acord cu dispozițiile art. 7 alin. (5) din

¹ Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale, adoptată la Roma la data de 04.11.1950, amendată prin Protocoalele nr. 3, 5, 8, 14 și 15 și completată prin Protocolul nr. 2.

² Carta Drepturilor Fundamentale A Uniunii Europene (2012/C 326/02).

³ Directiva (UE) 2016/800 a Parlamentului European și a Consiliului din 11 mai 2016 privind garanțiile procedurale pentru copiii care sunt persoane suspectate sau acuzate în cadrul procedurilor penale.

⁴ Directiva 2010/64/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 20 octombrie 2010 privind dreptul la interpretare și traducere în cadrul procedurilor penale.

⁵ Directiva 2012/13/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2012 privind dreptul la informare în cadrul procedurilor penale.

⁶ Legea nr. 356/2006 pentru modificarea și completarea Codului de procedură penală, precum și pentru modificarea altor legi, publicată în Monitorul Oficial nr. 677 din 7 august 2006.

Directiva (UE) 2016/800¹. Cu toate acestea, legea prevede și o excepție justificată: referatul de evaluare poate fi omis în situațiile în care întocmirea sa ar fi contrară interesului superior al copilului, lăsând astfel loc unor derogări punctuale în funcție de circumstanțele particulare ale cauzei.

Opiniile exprimate în doctrina de specialitate (Neagu, Damaschin, 2021, p.582), subliniază că procesul de evaluare a unei persoane minore căreia i-a fost atribuită calitatea procesuală de suspect sau inculpat reprezintă un demers valoros, cu implicații directe asupra soluționării echitabile a cauzei penale. Referatul de evaluare oferă instanței și organelor judiciare un instrument de analiză aprofundată, care permite adaptarea răspunsului penal la specificul fiecărui caz. Această procedură are menirea de a asigura un echilibru între două interese majore: pe de o parte, interesul public privind aplicarea unei răspunderi penale corespunzătoare și eficiente; pe de altă parte, protejarea interesului superior al copilului implicat în procedură. În acest context, riscul nu rezidă în realizarea evaluării în sine, ci în durata excesivă ori în maniera inadecvată de desfășurare a acesteia, care poate afecta negativ dezvoltarea psihologică și socială a persoanei minore (Udroiu, 2021, p.906).

Referatul de evaluare este reglementat de Legea nr. 252/2013 privind organizarea și funcționarea sistemului de probațiune și constituie un instrument central în procesul decizional al instanței în cauzele penale cu minori. Acest document oferă o fundamentare clară și detaliată asupra măsurilor educative ce urmează a fi dispuse, în funcție de profilul psiho-social al persoanei evaluate (Lorincz, Ciurea, 2024, p.59). Conform art. 33 alin. (3) din actul normativ menționat, serviciul de probațiune are obligația de a finaliza referatul și de a-l transmite instanței de judecată într-un termen de maximum 21 de zile de la momentul în care a fost formulată solicitarea oficială.

În conformitate cu art. 34 din Legea nr. 252/2013, referatul de evaluare are ca scop elaborarea unui profil complet și pertinent al minorului aflat într-o procedură penală și trebuie să includă informații relevante privind mediul familial și social de proveniență, traseul educațional și eventualul parcurs profesional, conduita generală, circumstanțele care au favorizat apariția comportamentului contrar legii și riscul de recidivă. Întrucât referatul are o importanță esențială în conturarea soluției judiciare, consilierul de probațiune care îl întocmește trebuie să fie un specialist cu o pregătire profesională solidă, capabil să gestioneze obiectiv și responsabil toate datele obținute. Evaluarea capătă o dimensiune interdisciplinară, fiind realizată în

¹ (5) *Evaluarea individuală are loc în cel mai timpuriu stadiu adecvat al procedurilor și, sub rezerva alineatului (6), înainte de trimiterea în judecată.*

(6) *În absența unei evaluări individuale, trimiterea în judecată se poate totuși realiza, cu condiția ca acest lucru să fie în interesul superior al copilului și ca evaluarea individuală să fie, în orice caz, disponibilă la începutul ședințelor de judecată în fața instanței.*

colaborare cu psihologi, asistenți sociali, consilieri școlari, medici sau alți profesioniști implicați în protecția și educația minorului. În plus, instituțiile care au responsabilități legale privind sprijinirea minorului sunt obligate să furnizeze, în termen de 7 zile, toate datele solicitate de consilierul de probațiune. Interacțiunea directă cu minorul trebuie să se desfășoare cu respectarea principiilor eticii profesionale: imparțialitate, demnitate, transparență, onestitate, confidențialitate și promovarea unui model de comportament pro-social, toate acestea reprezentând principii fundamentale în procesul de reabilitare și reintegrare socială (Schiaucu, Cantor, 2008, p.131).

Un progres legislativ notabil a fost realizat prin Legea nr. 284/2020, care a adus modificări și completări Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, incluzând inserarea unui nou alineat, art. 506 alin. (4¹). Potrivit acestei prevederi, în ipoteza în care apar modificări substanțiale ale informațiilor care au fundamentat referatul de evaluare inițial, organul de urmărire penală sau instanța de judecată are obligația legală de a solicita întocmirea unui nou document de evaluare. Această solicitare poate fi inițiată fie din oficiu, fie la cererea expresă a serviciului de probațiune, a minorului însuși, a părinților, a tutorelui, curatorului ori a persoanei în a cărei grijă temporară se află acesta. Este esențial ca fiecare astfel de schimbare semnificativă să fie analizată distinct de către instanță, întrucât varietatea circumstanțelor concrete poate influența semnificativ conținutul și concluziile referatului, ceea ce face imposibilă aplicarea unei soluții standardizate pentru toate cazurile (Varodi, 2021).

Lipsa referatului de evaluare în cauzele penale care implică minori generează consecințe procesuale notabile. În situația în care o cauză este soluționată fără ca o anchetă socială să fi fost efectuată, această omisiune constituie un viciu de procedură care se analizează în termenii nulității relative. Acest lucru se datorează faptului că neîntocmirea referatului nu este inclusă expres printre cazurile de nulitate absolută prevăzute de Codul de procedură penală. Pentru ca nulitatea relativă să fie constatată, trebuie să se demonstreze că nerespectarea dispozițiilor art. 506 alin. (2) din Codul de procedură penală a provocat o vătămare concretă a drepturilor procesuale ale părților sau ale subiecților procesuali principali, iar această vătămare nu poate fi înlăturată decât prin anularea hotărârii afectate. Deoarece nulitatea este relativă, invocarea acesteia este admisibilă doar până la termenul de judecată imediat următor în care procedura este completă, dacă neregularitatea s-a produs în cursul judecății. Având în vedere că referatul trebuie să fie depus la dosarul cauzei anterior începerii dezbaterilor în fața instanței de fond, omisiunea sa poate fi invocată doar pe calea apelului, în cadrul căilor ordinare de atac (Rusu, 2023, p.50).

În temeiul dispozițiilor art. 116 din Codul penal, instanțele de judecată sunt îndreptățite să ceară serviciului de probațiune întocmirea unui referat de evaluare a

persoanei minore, elaborat în conformitate cu criteriile prevăzute la art. 74 din același act normativ. Documentul astfel solicitat trebuie să includă o analiză detaliată a contextului personal, familial și social în care minorul trăiește, precum și propuneri motivate referitoare la natura și durata măsurilor educative sau programelor de reintegrare socială ce ar putea fi aplicate. Scopul fundamental al acestei proceduri constă în identificarea cauzelor care au generat comportamentul deviant, astfel încât măsurile dispuse să fie proporționale și orientate spre reabilitarea reală a persoanei evaluate. Referatul de evaluare devine, așadar, un instrument esențial în procesul de individualizare a sancțiunilor educative, furnizând instanței datele necesare pentru luarea unei decizii adaptate și echilibrate.

Evaluarea minorului aflat în procedură penală este declanșată printr-o solicitare adresată de organul de urmărire penală sau de instanța de judecată și este realizată de consilierul de probațiune din cadrul serviciului teritorial corespunzător domiciliului minorului. În situația în care persoana evaluată se află în stare de arest preventiv, competența revine consilierului din unitatea de detenție. Concluziile rezultate din această activitate sunt centralizate într-un referat de evaluare, care se aplică inclusiv în cazurile ce implică cooperare judiciară internațională în materie penală. În ipoteza în care persoana evaluată este un minor cu cetățenie străină, consilierul are obligația de a colabora cu structura teritorială pentru imigrări, în scopul obținerii datelor esențiale privind identitatea și statutul juridic al acesteia pe teritoriul României.

Evaluarea persoanei minore aflate într-o procedură penală este caracterizată printr-un înalt grad de personalizare, fiind realizată prin întrevăderi directe, repetate, între consilierul de probațiune și subiectul evaluării. Aceste întrevăderi permit cunoașterea în profunzime a personalității minorului, a contextului său familial, educațional și social. În ipoteza în care minorul refuză cooperarea, consilierul are obligația de a consemna refuzul în mod explicit în conținutul referatului de evaluare, anexând o declarație scrisă din partea minorului, prin care acesta își exprimă poziția. În situațiile în care persoana evaluată nu poate fi identificată sau nu poate fi contactată în mod obiectiv, consilierul va întocmi un document oficial de informare către instanța de judecată, justificând imposibilitatea întocmirii referatului (Udroiu, 2017, p.561).

Aceleași reguli se aplică și în contextul procedurilor de cooperare judiciară internațională în materie penală, în care referatul de evaluare reprezintă o piesă fundamentală în soluționarea echitabilă a cauzei. În situația în care referatul este necesar pentru un minor străin, consilierul de probațiune are responsabilitatea de a colabora cu structurile naționale competente, în special cu serviciile pentru imigrări sau cu autoritățile de protecție socială transfrontaliere, pentru a obține informații relevante privind identitatea, statutul juridic și situația socială a minorului, în

vederea asigurării unui tratament conform standardelor internaționale de protecție a drepturilor copilului¹.

Experiența practică a instanțelor a relevat existența unor situații în care referatele de evaluare prezentau deficiențe semnificative de conținut și calitate, afectând validitatea actului de justiție. În asemenea cazuri, hotărârile judecătorești au fost desființate pe motiv că documentele furnizate nu reflectau o analiză reală, pertinentă și personalizată a circumstanțelor în care se afla persoana minoră evaluată². Una dintre disfuncționalitățile frecvent întâlnite este reutilizarea unui referat întocmit anterior într-un dosar nou, chiar dacă subiectul este același. O astfel de practică este inadmisibilă, deoarece ignoră eventualele modificări intervenite în timp în profilul comportamental sau social al minorului. De altfel, doctrina de specialitate (Neagu, Damaschin, 2015, p.521) susține că efectuarea evaluării este necesară inclusiv în ipoteza în care persoana a devenit majoră între momentul săvârșirii faptei și cel al judecării, dată fiind relevanța contextului inițial. Totodată, atunci când referatul este întocmit de către o persoană neautorizată sau lipsită de competență legală, acesta este considerat nul, iar obligația procedurală de evaluare nu poate fi considerată îndeplinită.

Elaborarea referatului de evaluare se realizează conform unui cadru procedural bine structurat, menit să asigure o analiză riguroasă și completă a situației minorului. După repartizarea oficială a cauzei, consilierul de probațiune are obligația de a programa și desfășura o primă întrevedere cu persoana evaluată, la care participă, de regulă, și părintele, tutorele, curatorul ori reprezentantul instituției care are în grijă minorul. În funcție de complexitatea cazului, pot fi stabilite întreveneri suplimentare, iar în situațiile în care nu este posibil contactul direct, informațiile necesare pot fi colectate și prin alte canale, inclusiv prin corespondență telefonică sau electronică. Pentru a fundamenta evaluarea, consilierul colaborează cu persoane și instituții relevante, de exemplu cadre didactice, asistenți sociali, medici sau autorități publice, în vederea obținerii de date privind dezvoltarea educațională, sănătatea, istoricul social și comportamental al minorului. În etapa finală, referatul este redactat și supus aprobării șefului biroului de probațiune responsabil cu evaluările prezentțiale, pentru a garanta respectarea standardelor profesionale și legale.

Convocarea oficială a minorului aflat în procedură penală este realizată prin mijloace de comunicare care oferă garanții privind primirea efectivă a citației. Printre acestea se numără: trimiterea unei scrisori recomandate cu confirmare de

¹ Art. 170²⁷ alin. (3) din Legea nr. 302/2004, privind cooperarea judiciară internațională în materie penală, publicată în Monitorul Oficial nr. 411 din 27 mai 2019.

² Decizia nr. 633/2005 a Curții de Apel București, secția I penală, în *Culegere de practică judiciară în materie penală*, 2005, pp. 51-52.

primire, notificarea prin agenți procedurali, apelul telefonic documentat în scris, corespondența electronică ori alte metode echivalente recunoscute procedural. Consilierul de probațiune desemnat are obligația de a transmite minorului o citație oficială care trebuie să cuprindă datele esențiale – ziua, ora și locul întrevederii, datele de contact ale serviciului de probațiune și numele consilierului responsabil. Totodată, se va menționa expres necesitatea prezenței unui părinte, tutore, curator sau a unui reprezentant legal ori instituțional. Dacă întrevederea este stabilită într-o altă locație decât sediul serviciului de probațiune, convocarea trebuie să includă toate detaliile logistice relevante. Cu toate acestea, neprezentarea persoanei însoțitoare nu constituie un obstacol absolut în calea desfășurării întrevederii programate.

Analiza comportamentului considerat infracțional presupune o evaluare aprofundată a unei serii de factori relevanți, în vederea formulării unui diagnostic social cât mai fidel realității. În acest sens, consilierul de probațiune examinează istoricul penal al persoanei minore, tipologia și particularitățile faptelor anterioare, precum și soluțiile dispuse de instanțele competente în respectivele cauze (Theodoru, Chiș, 2020, p.1054). De asemenea, sunt investigate detaliile legate de modul de comitere a faptei pentru care se realizează evaluarea, influențele externe sau interne care au contribuit la apariția comportamentului deviant, relația cu presupusa victimă, precum și atitudinea manifestată de minor față de actele săvârșite. În completare, pot fi incluse informații privind starea de sănătate, dezvoltarea psiho-emoțională, morală și intelectuală, în măsura în care aceste elemente influențează sau au potențialul de a influența conduita analizată. În cazul în care se întocmesc mai multe referate de evaluare pentru aceeași persoană, secțiunea privind profilul minorului va reflecta eventualele transformări înregistrate între momentele respective, inclusiv progresele în plan comportamental sau social.

Concluzii

Regimul juridic al minorilor în procesul penal presupune o abordare echilibrată, în care protecția drepturilor fundamentale, interesul superior al copilului și imperativele justiției penale se regăsesc într-o permanentă interdependență. Referatul de evaluare, ca instrument probator distinct, joacă un rol esențial în garantarea acestui echilibru, oferind instanței date relevante pentru individualizarea măsurilor educative și evaluarea potențialului de reintegrare socială. Practica a demonstrat însă că, în lipsa unor standarde clare de calitate și a unei monitorizări riguroase a modului de întocmire, utilitatea acestui document poate fi grav diminuată, afectând nu doar eficiența actului de justiție, ci și perspectiva de reabilitare a minorului aflat în conflict cu legea penală.

În pofida recunoașterii rolului său, referatul de evaluare este adesea tratat ca o formalitate procedurală, fapt ce reiese din numeroase exemple de jurisprudență¹ în care hotărârile au fost anulate din cauza conținutului superficial sau reutilizat al acestor documente. Lipsa unei proceduri uniforme, posibila interpretare extensivă a excepției referitoare la interesul superior al copilului, dar și absența unei pregătiri specializate constante a personalului de probațiune, conturează vulnerabilități sistemice ce impun intervenții legislative și instituționale urgente.

Pentru a valorifica în mod real funcția de protecție juridică a acestui instrument, considerăm că se impune, *de lege ferenda*, reglementarea unui standard unic de structură și conținut al referatului de evaluare, care să cuprindă rubrici obligatorii referitoare la mediul familial, educațional și social, riscul de recidivă și recomandări motivate privind natura și durata măsurilor educative propuse. Totodată, este necesară clarificarea expresă a cazurilor în care întocmirea referatului poate fi omisă, astfel încât excepția legată de interesul superior al copilului să nu fie aplicată extensiv sau arbitrar. Consolidarea pregătirii profesionale a consilierilor de probațiune prin module de formare continuă în domeniul psihologiei copilului și criminologiei juvenile, precum și instituirea unui mecanism național de monitorizare a calității acestor documente, ar contribui semnificativ la profesionalizarea actului de evaluare. În ansamblu, aceste măsuri ar reflecta un angajament autentic al sistemului juridic față de specificul vârstei minore și față de reabilitarea reală a copilului aflat în conflict cu legea penală, transformând justiția juvenilă într-un spațiu al echității, al echilibrului și al speranței sociale.

Bibliography

Dongoroz, V., Kahane, S., Iliescu, N., Bulai, C., Stănoiu, R. & Antoniu, G. (1976). *Explicații teoretice ale Codului de procedură penală român. Partea special/ Explicații teoretice ale Codului de procedură penală român. Partea specială*, vol. II, Bucharest: Editura Academiei.

Dublea, A., Ștefăroi, N., Luca, S., Gafta, G.L., Moiescu, R., Mursa, L., Luca, C., Scripcaru, C., Pușcașu, D., Vlad, M. (2005). *Ghid de practici instituționale în instrumentarea cauzelor cu minori/ Guide to institutional practices in handling cases involving minors*. Iași: Editura Asociația Alternativă Sociale.

Lorincz, A.-L. & Ciurea, Ștefan T. (2024). Procedural Guarantees for Minor Participants in the Criminal Process. *The Annals of "Dunarea de Jos" University of Galati. Legal Sciences. Fascicle XXVI*, 7(2), pp. 36-50. Available at: <https://www.gup.ugal.ro/ugaljournals/index.php/als/article/view/7247> (Accessed: 10 February 2025).

¹ Decizia nr. 633/2005 a Curții de Apel București, secția I penală, în *Culegere de practică judiciară în materie penală*, 2005, pp. 51-52.

Neagu, I. & Damaschin, M. (2015). *Tratat de Procedură Penală. Partea Specială/ Criminal Procedure Treaty. Special Part*. Bucharest: Universul Juridic.

Neagu, I., Damaschin M. (2021). *Tratat de procedură penală. Partea special/ Tratat de procedură penală. Partea special*. 3rd Ed. Bucharest: Universul Juridic.

Rus, A.L. (2023). Referatul de evaluare a minorului – studiu privind corelarea prevederilor teoretice cu practica națională/ The minor's evaluation report - study on the correlation of theoretical provisions with national practice. *Revista Universul Juridic/Legal Universe Journal*, no. 1.

Schiaucu, V. & Canton, R. (2008). *Manualul de probațiune/Probation Manual*. Bucharest: Editura Euro Standard.

Theodoru, G.G. & Chiș, I.P. (2020). *Tratat de Drept procesual penal/ Criminal Procedure Law Treaty*, 4th Ed. Bucharest: Hamangiu.

Udroiu, M. (2017). *Procedură Penală. Partea Specială/ Criminal Procedure. Special Part*. 4th Ed. Bucharest: C.H. Beck.

Udroiu, M. (2021). *Sinteze de Drept penal. Partea generală/ Criminal Law Summaries. General Part*. 2nd Ed. Bucharest: C.H. Beck.

Varodi, A. (2021) *Procedurile în cauzele cu minori. Faza de judecată/ Procedures in cases involving minors. Trial phase*, available at <https://www.juridice.ro/683245/procedurile-in-cauzele-cu-minori-faza-de-judecata.html>.

Decizia nr. 633/2005 a Curții de Apel București, secția I penală/ Decision no. 633/2005 of the Bucharest Court of Appeal, Criminal Section I. *Culegere de practică judiciară în materie penală/ Collection of judicial practice in criminal matters*, 2005.

Carta Drepturilor Fundamentale A Uniunii Europene / Charter of Fundamental Rights of the European Union (2012/C 326/02).

Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale, adoptată la Roma la data de 04.11.1950, amendată prin Protocoalele nr. 3, 5, 8, 14 și 15 și completată prin Protocolul nr. 2/ Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, adopted in Rome on 04.11.1950, amended by Protocols No. 3, 5, 8, 14 and 15 and supplemented by Protocol No. 2.

Directiva (UE) 2016/800 a Parlamentului European și a Consiliului din 11 mai 2016 privind garanțiile procedurale pentru copiii care sunt persoane suspectate sau acuzate în cadrul procedurilor penale/ Directive (EU) 2016/800 of the European Parliament and of the Council of 11 May 2016 on procedural safeguards for children who are suspects or accused persons in criminal proceedings.

Directiva 2010/64/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 20 octombrie 2010 privind dreptul la interpretare și traducere în cadrul procedurilor penale/ Directive (EU) 2016/800 of the European Parliament and of the Council of 11 May 2016 on procedural safeguards for children who are suspects or accused persons in criminal proceedings.

Directiva 2012/13/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2012 privind dreptul la informare în cadrul procedurilor penale/ Directive 2012/13/EU of the European Parliament and of the Council of 22 May 2012 on the right to information in criminal proceedings.

Legea nr. 356/2006 pentru modificarea și completarea Codului de procedură penală, precum și pentru modificarea altor legi, publicată în Monitorul Oficial nr. 677 din 7 august 2006/ Law No. 356/2006 amending and supplementing the Code of Criminal Procedure, as well as amending other laws, published in the Official Monitor No. 677 of 7 August 2006.

Legea nr. 302/2004, privind cooperarea judiciară internațională în materie penală, Publicat în Monitorul Oficial nr. 411 din 27 mai 2019/ Law no. 302/2004, on international judicial cooperation in criminal matters, Published in the Official Monitor no. 411 of 27 May 2019/2019.